

Ansökan om vindpark Högehult är inte komplett

Gustav Montelius

Miljöskyddshandläggare
Avdelningen för Tillväxt och Miljö
Länsstyrelsen Kalmar län
391 86 KALMAR

Ärende: Ansökan om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken Vindpark Högehult i Nybro kommun

Diarienummer: 5272-2020

Ansökande företag: Eurowind Energy AB

Naturskyddsföreningen i Nybro menar att ansökan om att få anlägga en gruppstation med nio stycken 250 meter höga vindkraftverk i nordöstra delen av Nybro kommun är otillräcklig på flera punkter. Främst gäller det analys av och konsekvenser för formellt skyddade skogar i Hornsö ekopark, hur en vindpark kan påverka bildandet av en möjlig framtida nationalpark, effekter för traktens naturturism och rörligt friluftsliv idag och i framtiden, påverkan på områdets unika insektsfauna, och vilka naturvärden, planerade och genomförda skötselåtgärder från Sveaskog som berörs av alternativ tre för elanslutning till befintlig nätstation i Hornsö. Vidare vore det önskvärt att komplettera ansökan med yttrande från Sveaskog och Blomstermåla kommun.

Vår slutsats blir att det vore olyckligt och i strid med miljöbalkens intentioner att pröva den aktuella ansökan från Eurowind Energy utan dessa kompletteringar.

Nedan listar vi de punkter där vi anser att företaget måste lämna kompletterande delstudier och/eller inkomma med mer klargörande analyser och underlag.

Skyddade områden enligt 3, 4 och 7 kapitlet i miljöbalken

Den föreslagna vindparken gränsar direkt till Hornsö ekopark, som förvaltas av det statliga skogsbolaget Sveaskog. Ekoparken invigdes 2004 och omfattar enligt gällande [ekoparksplan](#) totalt 9 242 hektar skogsmark varav 8 233 hektar är produktiv skogsmark. Av dessa är runt 4 600 hektar så kallade naturvårdsskogar (NO- och NS-bestånd), som efter regeringens beslut 2014 om [Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster](#) är en del av Sveriges formella naturskydd. Se vidare [Statistik om formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark](#) (Dnr 2018/4167) och Naturvårdsverkets information om [Formellt skyddad skog](#). Att denna formella skyddsform

tillkom efter att miljöbalken antogs av riksdagen, borde inte kunna användas som skäl för att inte undersöka konsekvenserna av den föreslagna vindparken på dessa skyddade områden.

I vindparkens absoluta närhet (inom 500 meter) ligger uppskattningsvis tio formellt skyddade naturvårdsskogar med skilda trädslag och i olika åldrar. Längre bort på ett par kilometers avstånd finns hundratals formellt skyddade naturvårdsskogar. Eurowind Energy AB har ett ansvar att undersöka och klargöra vilka naturvärden som dessa formellt skyddade skogar innehåller och hur dessa värden kan påverkas av den planerade vindparken.

Det är även nödvändigt att påpeka att länsstyrelsen i Kalmar län planerade att göra en reservatsbildning i Herrsmålaområdet innan ekoparken invigdes. Detta förverkligades inte, eftersom skogarna strax norr om den föreslagna vindparken skyddades 2008 av ett avtal mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen. Se bilaga 7 till samrådsredogörelse där Åsa Axheden, chef för Miljöenheten på Länsstyrelsen Kalmar län, svarar Monir Mikati den 15 maj 2019.

Utifrån detta påpekande menar vi att det vore ytterst illavarslande om Eurowind Energy AB väljer att utnyttja detta kryphål i dagens miljölagstiftning för att inte inkludera ekoparkens naturvårdsskogar i ansökans miljökonsekvensberedning. Detta lär skada förtroendet för svensk miljölagstiftning och länsstyrelsens kommande miljöprövningen av nämnda ansökan.

Framtida nationalpark mellan Allgunnen och Hornsö

Skogarna längs Alsterån ingår i ett relativt opåverkat område med hög biologisk mångfald. Här häckade vitryggig hackspett åtminstone fram till mitten av 1990-talet. Området kan stoltsera med en helt unik insektsfauna och klassas därför av flera experter som ett av norra Europas mest värdefulla skogsområden. Dessutom är området stort och skulle kunna bli Sveriges största landbaserade nationalpark söder om Dalälven på drygt 10 000 hektar. Det är bakgrunden till att området vid ett flertal tillfällen de senaste 25 åren omnämnts som en kandidat till en framtida nationalpark.

Exempelvis skriver Nybro kommun att *"Allgunnen – Hornsöområdet har ett fullgott skydd mot ingrepp som kan skada dess natur- eller rekreationsvärde i form av Nybros och Högsbys första nationalpark"* i sin lokala [Agenda 21-plan](#) från 2004. Samma ambition formuleras i [kommunens översiktsplan](#) från 2007 och under rubriken **Norra kommundelen – den nära vildmarken** står det att *"ett sätt att bättre kunna marknadsföra den unika naturen runt Alsterån och Allgunnen är att bilda en nationalpark."*

Som ett resultat av detta offentliggjorde de tre berörda kommunerna (Högsby, Nybro och Mönsterås) i början av förra hösten en gemensam dialog kring en möjlig framtida nationalpark. Om detta rapporterade Barometern i två nyhetsartiklar - [Ekoparken i Hornsö kan bli nationalpark i framtiden](#) (4 september) och [Nybro vill verka för en nationalpark i Hornsö](#) (12 september). Processen har uppmärksammats av Naturvårdsverket som för närvarande ser över sin nationalparksplan, vilket bland annat innebär att kommunerna har

utsett särskilda kontaktpersoner *”gentemot Länsstyrelsen i ärendet om Hornsö nationalpark”* enligt ett sammanträdesprotokoll i Högsby kommun.

Eftersom den föreslagna vindparken med stor sannolikhet lär gränsa direkt till en möjlig framtida nationalpark är det förvånande att denna process varken redovisas eller analyseras i företagets ansökan. Detta är något som måste kompletteras för att garantera en allsidig och seriös miljöprövning av länsstyrelsen. Ännu bättre vore att invänta Naturvårdsverkets nya nationella nationalparksplan. Om området Allgunnen - Hornsö inkluderas i den planen ändras nämligen flera av dagens förutsättningar i grunden.

Friluftsliv, rekreation och naturturism

En gemensam ambition i de tre kommunernas samverkan kring en möjlig nationalpark är dess potential att främja traktens natur- och ekoturism. När kommuner och länsstyrelsen träffades i området i augusti 2019, presenterade en inbjuden naturturismexpert en längre genomgång av turismens villkor och förutsättningar i svenska nationalparker.

Naturturism löper även som en röd tråd genom det svar från den 29 april 2019 som Högsby kommun lämnar om den föreslagna placeringen. Platsen är olämplig, eftersom den skulle *”försämra möjligheterna för rekreation, friluftsliv och naturturism”* skriver Högsby kommun. Vidare hänvisar yttrandet till kommunens översiktsplan där det aktuella området mellan Allgunnen och Hornsö pekas ut som ett stort opåverkat område, att vindparken är tänkt att placeras direkt intill utpekade tysta och ostörda områden och att detta riskerar att hämma den samverkan kring naturturism som diskuteras mellan kommunerna. Högsby menar även att området är av regionalt intresse för besöksnäringen i Kalmar län, som är Sveriges fjärde största destination under sommarhalvåret.

Liknande tankar kring turism och nationalpark finns sedan länge i Nybro kommun. I det tematiska tillägget till översiktsplanen [Bullerfria områden i Nybro kommun](#) (antaget av kommunfullmäktige 2015-12-21) pekas Allgunnen ut som ett bullerfritt område. Stora delar av detta område, om inte hela, gränsar till utpekade tysta och ostörda områden i Högsby kommun och sträcker sig fram till vägen mellan Rugstorp och Arbåga. Det vill säga drygt 1,5 kilometer från den tänkta placeringen av vindparken Högehult.

Under sommaren har Nybro genomfört en kartläggning och nulägesanalys av kommunens naturturism. I en ännu opublicerad rapport, som nyligen redovisades på ett dialogmöte om en möjlig nationalpark (Alsterbro den 23 september) pekas området mellan Allgunnen och Hornsö ut som ett strategiskt utvecklingsområde för natur- och ekoturism. På mötet i Alsterbro presenterades siffror från 2018 som visar att [naturturismen i och runt Tivedens nationalpark](#) skapar runt 30 helårsarbeten. Framtida satsningar i logi, restauranger, caféer och olika aktivitets- och upplevelseföretag uppskattas kunna bidra med ytterligare 20 till 30 nya årsarbete i Tiveden. Området mellan Allgunnen och Hornsö är fem gånger större och ligger strategiskt väl till när det gäller förbindelser med många svenska storstäder och besökare från Danmark, Tyskland och Nederländerna. Utifrån detta underlag är det rimligt

att anta att dagens naturturism på kanske fem årsarbeten åtminstone kan tiofaldigas under det kommande årtiondet.

Dessa synergieffekter mellan naturvård och landsbygdsutveckling har flitigt förekommit i den debatt som pågått här i östra Småland och i södra Sverige kring ekoparkernas potential för biologisk mångfald och naturturism. Se vidare [En framtida nationalpark ger mångfald och jobb](#), [Sveaskog saknar drivkrafter för att utveckla ekoparken Hornsö](#) och [Fler stora orörda skogar en resurs för Sverige](#)

Mot bakgrund av detta är det uppenbart att den aktuella ansökan behöver kompletteras med en genomgång och analys av vindparkens effekter på dagens och morgondagens naturturism i området. Flera underlag från både Nybro och Högsby kommun visar att det finns ett stort intresse att utveckla inte bara friluftslivet, utan även en professionell naturturism som kan bidra med nya jobb och lokala turismintäkter. Trots detta hanteras inte naturturismens möjligheter överhuvudtaget i ansökan.

En särskilt viktig aspekt i sammanhanget är hur framtida besökare förväntas närma sig och besöka det aktuella området. Hur det ska gå till i detalj är något som nu börjas diskuteras. Naturskyddsföreningen i Nybro ser gärna en satsning på cykel-, vandrings- och kanske även ridturism, som bygger på att besökarna främst bor och äter i anslutning till strategiska infarter eller entréer utanför det relativt opåverkade området mellan Allgunnen och Hornsö. Utifrån dagens kommunikationer med tåg, buss och bil, kan det vara lämpligt att placera dessa i Alsterbro, Högsby/Ruda och Blomstermåla. Särskilt Blomstermåla med runt 1 500 invånare i Mönsterås kommun har ett särskilt gynnsamt läge med egen tågstation längs järnvägen mellan Linköping och Kalmar. Dessutom är närheten till E22:an en annan fördel. Infarten till fots, häst eller med cykel kan då med fördel ske på småvägar väster om Blomstermåla mot Norregöl. Ett område som till stor del ägs av Mönsterås kommun och där rekreation och rörligt friluftsliv pekades ut som prioriterad verksamhet i den översiktsplan som kommunfullmäktige fastställde den 17 december 2012. Hur denna möjliga infart till en eventuell framtida nationalpark påverkas av vindpark Högehult saknas i inlämnad ansökan. Förmodligen är det detta alternativ som riskerar att drabbas hårdast av den föreslagna vindparken. Därför borde synpunkter inhämtas från Mönsterås kommun.

I somras släpptes boken **Ekopark Hornsö - södra Sveriges finaste vildmarksområde** där författaren Anders Johansson beskriver vilka kvaliteter som naturskogarna längs Alsterån bjuder besökare från både när och fjärran. Både Örkullegölen och Arbåga har förärats med egna kapitel i boken, vilket tyder på att det handlar om uppskattade besöks- och utflyktsmål redan idag. Att invigningen av Hornsö ekopark den 8 oktober 2004 skedde vid Arbåga är en annan pusselbit som stärker bilden av platsen som hjärtat i Sveaskogs ekopark. Och längre söderut, strax utanför ekoparken, ligger en populär badplats vid Stensjön. Alla dessa tre besöks- och utflyktsmål ligger närmare än två kilometer från vindpark Högehult. Ett faktum som lär påverka både dagens besökare och de tre kommunernas samlade ambition att stimulera framtidens naturturism i området. Vad innebär det för områdets varumärke att exempelvis Örekullegölen drabbas av buller, trots att det ligger i ett av Högsby kommuns

örörda områden? Eller hur drabbas områdets samlade attraktionskraft och förmåga att locka internationella besökare till en möjlig framtida nationalpark om vindparkens rotorblad är synliga från merparten av områdets sjöar? Inom svensk besöksnäring är det sedan länge känt att tystnad och obrutna horisontlinjer är starka säljargument för att locka besökare från tätbefolkade delar av Europa. Ingen av dessa frågor besvaras eller hanteras i ansökan.

Lokalt djur- och växtliv

Av flera yttranden framgår att området med flera reservat och ekopark mellan Allgunnen och Hornsö hyser en unik insektsfauna. Bortåt 700 vedlevande skalbaggsarter är noterade, varav 200 är rödlistade och 50 är ansvarsarter för Sverige. [Färsk forskning](#) visar också att vindkraften påverkar närliggande insektsliv och att döda insekter på rotorbladen i vissa fall kan sänka produktionen upp till 50 procent.

När man väljer att placera en vindpark i direkt anslutning till ett av Sveriges viktigaste områden för skalbaggar, fjärilar och tvåvingar borde ett minsta krav vara att det finns ett seriöst resonemang kring vindparkens möjliga effekter på traktens insektsfauna, särskilt då i ekoparkens formellt skyddade naturvårdsskogar i vindparken närområde. Ett sådant specifikt avsnitt saknas i den inlämnade ansökan.

Elanslutning till överliggande nät

I företagets ansökan beskrivs att det tredje anslutningsalternativet mellan vindparken och befintlig nätstation i Hornsö passerar inom Alsteråns vattensystems riksintresse för naturvård. Däremot saknar ansökan information om att mer än hälften av sträckningens totala längd på drygt sex kilometer går genom Hornsö ekopark. Av gällande ekoparksavtal mellan Sveaskog och Skogsstyrelsen från 2008 framgår att detta alternativ för elanslutning till överliggande nät torde passera minst tio formellt skyddade naturvårdsskogar längs de valda vägarna. Den informationen saknas i företagets ansökan liksom i den särskilda naturvärdesinventering som gjordes våren 2020 av konsultföretaget Calluna. I bilaga 3 till inlämnad miljökonsekvensbeskrivning framgår av figur 2 på sidan 9 att bara några fåtal av ekoparkens naturvårdsskogar har identifierats. Detta trots att Calluna uppger att de har sökt efter gällande naturvårdsavtal i Skogsstyrelsen GIS-skikt den 29 april 2020, men utan några resultat. Se vidare sidan 8 i bilaga 3.

Vad denna brist beror på kan vi som utomstående organisation inte svara på. Däremot borde det vara uppenbart att även denna del av ansökan är otillräcklig. Bristen blir än allvarligare när man tar del av [Sveaskogs ekoparksplan för Hornsö](#). Av den framgår att Sveaskog har för avsikt att genomföra en rad proaktiva naturvårdsåtgärder för att gynna områdets biologiska mångfald. Bland mer omfattande åtgärder finns naturvårdsbränningar och återskapade våtmarker, vilka möjligen ska genomföras i området som berörs av det tredje anslutningsalternativet. Men Sveaskogs ekoparksplan innehåller även en rad mer subtila

insatser som att gynna grova aspar utmed vägar, återskapa gamla ekar, gynna solexponerade tallar, skapa rishögar av ekgrenar och andra åtgärder som beskrivs på sidan 28 i ekoparksplanen för Hornsö. Faktum är att just skogsbilvägar tillmäts en särskild roll bland de skötselåtgärder, som Sveaskog uppger att utför i ekoparken. På sidan 41 i nämnda plan skriver skogsbolaget följande under rubriken **Frihuggning av solitära träd.** *”En åtgärd kommer att vara att skapa lövkorridorer utmed skogsbilvägar, där både gamla solitärer frihuggs men också nya tillskapas. Här gynnas också trädslag som missgynnas i övrigt av täta skogar, t ex sälg, rönn och buskar.”* I vilken mån dessa åtgärder är gjorda eller planeras i den här delen av ekoparken är okänt, eftersom inlämnad miljökonsekvensbeskrivning inte har tillräcklig kännedom om hur ekoparken förvaltas.

Kompletterande samråd med Blomstermåla och Sveaskog

Av bilaga 1 till inlämnad miljökonsekvensbeskrivning (Samrådsredogörelse Vindpark Högehult) redovisas vilka samråd som har föregått ansökan. Där framgår att Mönsterås kommun bland annat deltog på ett samrådsmöte i november 2017, men att kommunen valt att inte yttra sig över den planerade vindparken. Mot bakgrund av vårt tidigare resonemang kring naturturism och en lämplig entré och infart via Blomstermåla, menar vi att Mönsterås kommun bör uppmärksammas om en uppenbar målkonflikt i deras egen översiktplan för området Skäppentorp - Norregöl.

Vidare finner vi det märkligt att Sveaskog, som förvaltare av Hornsö ekopark och direkt berörd av anslutningsalternativ 3 inte verkar ha deltagit i samrådet. Som förvaltare av Hornsö ekopark har skogsbolaget även en god lokalkännedom som bör tas tillvara.

Nybro den 11 oktober 2020

Nils Elgqvist

Kenneth Jonsson

Naturskyddsföreningen i Nybro